

TEMAPLAN

HALDEN
KOMMUNE

Nærings- og sysselsettingsplan for Halden kommune 2021 – 2025

Vedtatt av Kommunestyret 28.10.2021

INNLEDNING	3
NÆRINGSUTVIKLING ETTER KORONA	3
FNS BÆREKRAFTSMÅL	4
UTFORDRINGSBILDET	5
AREMARK	8
VISJON OG MÅLSETTING	9
VISJON 2025	9
MÅL – SLIK VIL VI HA DET	9
SLIK GJØR VI DET	10
MÅL 1: HELE ARBEIDSSTYRKEN I ARBEID	10
MÅL 2: FLERE BEDRIFTER OG ANSATTE ØNSKER Å ETABLERE SEG I HALDEN	12
MÅL 3: DET SKAL VÆRE ATTRAKTIVT OG FORUTSIGBART Å DRIVE NÆRINGSVIRKSOMHET I HALDEN, OG EKSISTERENDE BEDRIFTER FINNER ROM FOR VEKST OG UTVIKLING	14
MÅL 4: KOMMUNEN; FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSMILJØENE OG NÆRINGSLIV SKAL STIMULERES TIL NYSKAPING, INNOVASJON OG ENTREPRENØRSKAP. SAMARBEID OM SLIKE PROSJEKTER SKAL VÆRE SENTRALT.	18
MÅL 5: NÆRINGSLIVET OG OFFENTLIG SEKTOR SKAL HA TILGANG PÅ RELEVANT KOMPETANSE FOR MORGENDAGENS UTFORDRINGER	23
REFERANSER	26

Innledning

Samfunnsplanen 2018 – 2050 er det overordnede dokumentet for utvikling i Halden kommune. Samfunnsplanen har en visjon om å gjøre Halden forberedt for omstilling, og har nedfelt følgende mål:

- I Halden skal arbeid, kunnskap og klima være viktigst, det gir også disse målene for planperioden.
- En attraktiv kommune basert på bærekraftig utvikling
- En kommune det er godt å bo i – gode levekår, en trygg oppvekst for barna med mangfold og høy livskvalitet.
- Omstilling og innovative løsninger gir økt sysselsetting og etableringsattraktivitet.
- Utdanningsnivået skal heves og resultatene i skolen forbedres.

Denne planen bygger på samfunnsplanen og angir mer detaljert og utfyllende detaljer, og legger opp til en strategi for å nå målene i tidsperioden 2021-2025. Midler til tiltak vil prioriteres gjennom kommunens årlige handlingsplan og budsjettprosess. Denne planen etterfølger «Strategisk næringsplan 2015 – 2020».

Planen er utformet i nært samarbeid med Halden næringsutvikling og det er gjennomført bred medvirkning med næringsliv, bransjeorganisasjoner, akademia, NAV, FoU, fagforbund og frivillige organisasjoner. Planen er også en videreutvikling av Halden Kommunes Nyskappings- og utviklingsplan 2017 – 2022.

Halden kommunes samfunnsplan (2018 – 2050) er tydelig på at en av Haldensamfunnets hovedutfordringer er at antall arbeidsplasser ikke vokser i takt med befolkningsveksten og at sysselsettingsgraden synker. En økende andel personer i arbeidsfør alder står utenfor arbeidslivet.

Hovedmålet med nærings- og sysselsettingsplanen er derfor å øke antall arbeidsplasser i kommunen og regionen, og å øke andelen av befolkningen som er i arbeid. Kommunene i Søndre Viken må samarbeide om å skape flere arbeidsplasser i regionen. Regionen bør framstå som en attraktiv næringsdestinasjon, samtidig som utfordringene knyttet til sysselsetting tas på alvor.

Planen er omfattende, med en ambisiøs visjon, mål, strategier og tiltak. Strukturen og vinklingen i planen har et lengre perspektiv utover 2025, og det er i neste fase lagt opp til en enkel rullering hvor hovedtrekkene er med videre.

Næringsutvikling etter Korona

Arbeidet med Nærings- og sysselsettingsplanen var nesten ferdigstilt da koronapandemien slo til for fullt. Næringslivet opplever en av de største omveltningene i moderne tid som følge av tiltakene for å hindre koronasmitte. Krisen slår imidlertid ut ganske forskjellig i ulike områder av landet og ulikt i de forskjellige bransjene i næringslivet. Noen blir spesielt hardt rammet, mens næringslivet i andre områder synes å være langt mindre påvirket.

Pandemien gir store konsekvenser for næringslivet. Halden kommune har vedtatt tiltakspakke for næringslivet, i tillegg til å være i tett dialog med næringslivet under hele pandemien. Flere statlige og regionale tiltakspakker har også kommet til næringslivet.

Kommunene i Søndre Viken næringsregion har et nært samarbeid med næringsforeningene og destinasjonsselskapene for å bistå næringslivet i denne tunge perioden. I tillegg har Halden kommune faste møter med LO og NHO.

Det er vanskelig å si noe om varigheten av denne krisen eller i hvilken grad Halden og vår region blir berørt. Nærings- og sysselsettingsplanen for Halden er pga. denne usikkerheten en 4-årig plan, og ikke for 12 år, slik den var opprinnelig ment å være. I tillegg, pga. usikkerheten rundt hvilke bedrifter og kommuner som vil få de største utfordringene framover og usikkerheten rundt tidspunktene når effekten inntreffer, vil tiltak og krisepakker som går til bedrifter som har blitt rammet spesielt hardt av pandemien, være ekstraordinære og komme i tillegg til Nærings- og sysselsettingsplanen.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er en viktig del av planen og kommer i tillegg til målene i samfunnsplanen.

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Nærings- og sysselsettingsplanen skal legge til rette for proaktivt arbeid, slik at både næringsliv og kommune oppfyller ambisjonen for FNs bærekraftsmål.

Alle mål, strategier og tiltak i planen har i seg mål 17, og at det er hovedvekt på samarbeid for å nå bærekraftsmålene. Det handler om å styrke gjennomføringsevnen for Halden og fornye regionale og globale partnerskap for bærekraftig utvikling. I tillegg er hvert av de fem målene i planen knyttet direkte opp mot ett av bærekraftsmålene, det gjelder mål 4,8,9,10 og 11.

Delmål 17.17 er spesielt relevant for Halden gjennom å «stimulere til og fremme velfungerende partnerskap i det offentlige, mellom det offentlige og private og i det sivile samfunn, på grunnlag av partnerskapenes erfaringer og ressursstrategier». Dette speiler planens ambisjon og formål for å lykkes med varig vekst og utvikling i kommunen og kommunens næringsliv.

Mål 4 «God utdanning. Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.» Utdanning er nøkkelen til utvikling, og åpner en verden av muligheter som gjør at hver enkelt av oss kan bidra til et bærekraftig samfunn. Mål 4 omhandler ikke bare retten til skolegang, men også at en får gode lærere og kvalitet i undervisningen – hele veien fra barneskolen til universitetet.

Mål 8 «Anstendig arbeid og økonomisk vekst. Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.» Det betyr bl.a. at vi må inkludere de unge i arbeidsmarkedet, sørge for fast og trygt arbeidsliv.

Mål 9 «Industri, innovasjon og infrastruktur. Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon.» Investeringer i infrastruktur som transport, vanningsystemer, energi og informasjonsteknologi er avgjørende for å skape en bærekraftig utvikling.

Mål 10 «Mindre ulikhet.» Inkludere flere i arbeidslivet enn i dag, og unngå at det blir økende forskjeller. Vi må også bekjempe diskriminering generelt.

Mål 11 «Bærekraftige byer og lokalsamfunn. Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige.»

Halden kommunes deltakelse i Norwegian Centre of Expertise – Smart Energy Markets, Næringsklynge for anvendt kunstig intelligens og «My Digital City», i tillegg til Halden kommunes Smart City-satsing er viktige redskap for god samhandling med næringslivet for å realisere bærekraftsmålene.

Med basis i både samfunnsplanen til Halden kommune og FNs bærekraftsmål setter nærings- og sysselsettingsplanen mål og delmål for perioden 2021-2025.

Utfordringsbildet

I 2019 hadde Halden 12.599 arbeidsplasser fordelt på 8.328 i privat sektor og 4.271 i offentlig sektor (tabell 1). I begynnelsen av 2019 var det 31.037 innbyggere i kommunen.

Befolkningsveksten fra år 2000 til 2019 har vært 16,1%, en økning på 4.304 personer. I den samme perioden er antall arbeidsplasser i Halden kommune økt med bare 7.0%, dvs. 833 arbeidsplasser. Mer enn ¾ av de nye arbeidsplassene er i offentlig sektor.

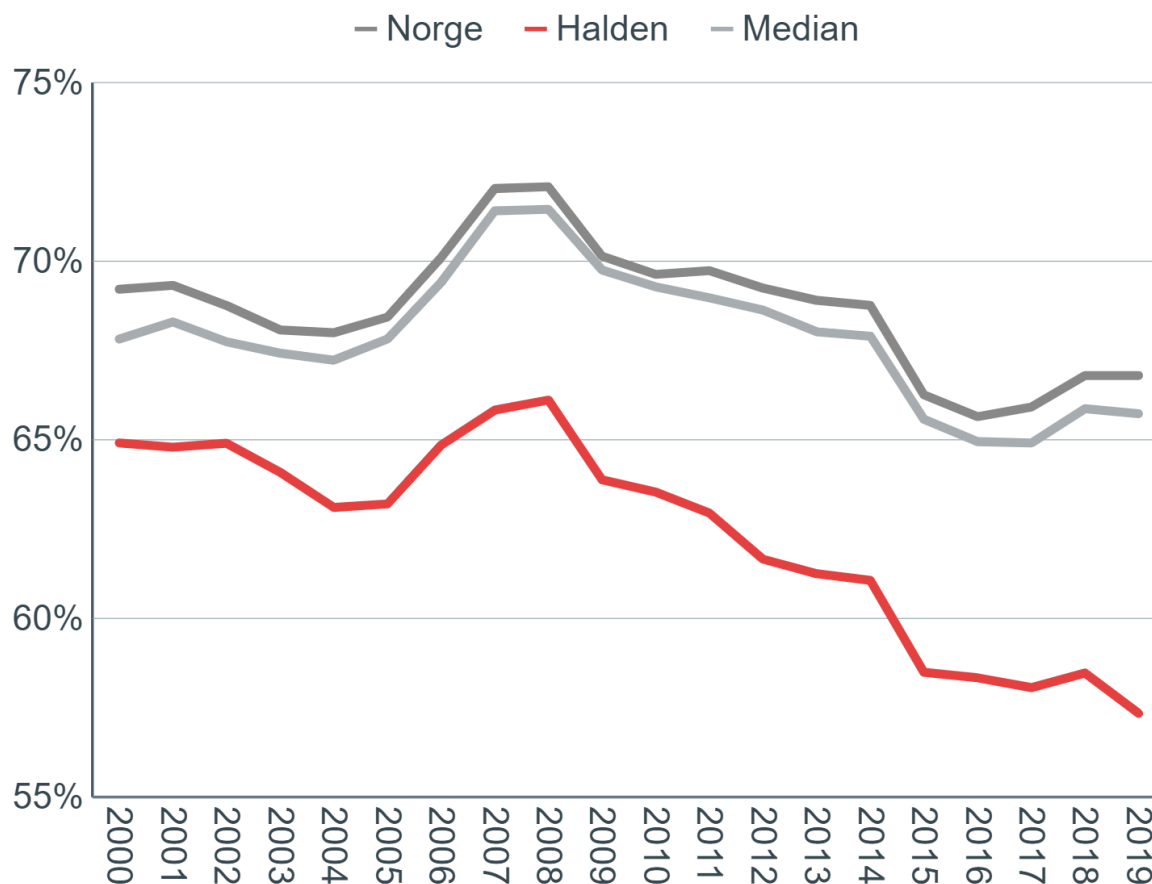
Sysselsettingsgraden i Halden er synkende og befinner seg under landsgjennomsnittet. Figur 1 viser andel sysselsatte i alderen 15 – 74 år. Dette aldersintervallet er en internasjonal standard, og viser en tydelig forskjell fra landsnivået. Hvis aldersintervallet 20 – 66 år benyttes, viser tendens det samme. Det var i 2018 68,8% sysselsatte i Halden i aldersgruppen 20-66 år (kommuneprofilen.no), som var lavest i det som den gang var Østfold.

Fra 2018 til 2019 var det en reduksjon i antall arbeidsplasser, fra 12731 i 2018 til 12599 i 2019. Reduksjonen i antall arbeidsplasser skyldes i stor grad nedgang i industri som følge av automatisering og internasjonal konkurranse, nedgang i bank/finans som følge av sentralisering, landbruk som følge av bl.a. effektivisering, samt at samfunn og handlemønstre er i endring.

Arbeidskraften er vår viktigste økonomiske ressurs, og sysselsettingsandelen har vesentlig betydning for fremtidig verdiskaping og velferd i Halden. Arbeidstilbudet skaper skatteinntekter fra bedrifter og lønsmottakere og betaler for velferdsstatens/kommunens tilbud og tjenester. Og for hver enkelt av oss betyr arbeid trygghet og velferd. Og det gir viktig utvikling og sosiale fellesskap.

Figur 1 Andel sysselsatte i befolkningen mellom 15 og 74 år

Kommunene i Søndre Viken næringsregion bestiller regionale analyser fra Telemarksforskning. Telemarksforskning deler inn arbeidsplassene i:

1. Basisnæringer er bedrifter som produserer for et nasjonalt eller internasjonalt marked, dvs. varer og tjenester blir solgt ut av egen region. Eksempler er industri, landbruk, IT, telekom og ingeniørtjenester. Basisnæringene i Halden har en betydelig reduksjon innen industri, landbruk og teknisk/vitenskapelige tjenester, men en økning innen Tele og IKT.
2. Besøksnæring, er de delene av næringslivet hvor kunden må være personlig til stede slik som butikkhandel, servering, overnatting, opplevelser og personlige tjenester. Besøksnæringen i Halden har en reduksjon i handel og servering, men en økning i aktivitet (opplevelser) og overnatting.
3. Regionale næringer, dvs. store bransjer som ofte er knyttet til regionen; bygg og anlegg, engros- og agenturhandel, transport og forretningsmessige tjenester. Regionale næringer i Halden har en betydelig vekst innen bygg og anlegg og en økning innen forretningsmessige tjenesteytinger, men en stor nedgang i agentur/engroshandel, finans/eiendom og transport.

- Lokale næringer er private barnehager, skoler, primærhelsetjeneste og renovasjon, som substituerer kommunal virksomhet, og er ikke interessante i næringsutviklingsammenheng. Halden har en betydelig økning innen lokale næringer.
- Offentlig sektor deles inn i kommune, stat og fylke. Statlige arbeidsplasser i Halden har økt betydelig, bl.a. med Halden Fengsel og Høgskolen i Østfold. Det er også en betydelig økning i kommunal sektor, men en stor reduksjon i fylkeskommunale ansatte i Halden.

Tabell 1 Arbeidsplassutvikling i bransjer og sektorer

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2010-2019	2010-2019 %	
Anna industri	640	642	618	554	533	564	551	667	198	183	187	161	142	142	135	134	127	133	140	101	-86	-45,99	
Næringsmiddelindustri	70	62	61	60	56	53	53	51	68	48	60	54	53	55	70	68	76	80	77	83	29	-48,33	
Olje og gass	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	NaN	
Prosessindustri	1 015	1 017	1 004	974	857	843	809	763	1 204	1 183	1 184	1 192	1 174	1 186	1 167	1 106	1 092	1 096	1 168	1 134	-50	-4,22	
Øvrig verkstedindustri	1 074	1 021	991	950	933	1 029	1 121	1 262	1 194	1 151	1 047	1 113	1 214	1 193	1 260	1 139	1 108	1 173	1 131	1 115	68	6,49	
EJ-Produksjon	17	7	3	4	4	3	3	-	-	-	3	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0	-3	-300,00
Produksjon av oljeplattformer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	NaN	
Fiske og havbruk	4	4	4	5	3	6	4	6	7	5	4	3	5	5	5	4	4	5	6	-	-	-	
Landbruk	243	215	214	204	217	223	217	198	217	212	209	210	221	199	200	182	190	181	192	182	-27	-12,92	
Teknisk/vitenskap	339	332	318	321	302	306	320	341	337	333	348	341	338	328	303	294	293	277	286	264	-84	-24,14	
Tele og IKT	256	280	347	292	249	260	271	287	273	283	259	277	297	327	406	375	365	386	394	369	114	44,71	
Basis	3 658	3 580	3 560	3 364	3 154	3 307	3 449	3 577	3 500	3 401	3 297	3 353	3 446	3 437	3 549	3 302	3 275	3 331	3 394	3 256	-41	-1,24	
Aktiviteter	178	188	164	194	214	235	253	273	306	277	321	349	337	280	296	266	301	275	288	283	-38	-11,84	
Butikkhandel	1 111	1 094	1 165	1 144	1 183	1 159	1 209	1 278	1 285	1 201	1 171	1 157	1 145	1 110	1 124	1 081	1 077	1 053	1 070	1 048	-125	-10,67	
Overnatting	49	70	54	53	52	68	69	53	44	41	65	89	74	73	66	76	65	86	93	98	28	43,08	
Serivering	308	313	301	293	298	255	240	311	331	284	291	275	258	295	295	277	269	320	342	303	12	4,12	
Besøk	1 646	1 632	1 684	1 684	1 747	1 715	1 771	1 915	1 966	1 803	1 848	1 870	1 814	1 758	1 781	1 682	1 712	1 734	1 793	1 725	-123	-6,66	
Agentur og engros	382	344	345	318	334	313	310	293	298	316	314	312	283	269	263	256	240	249	243	241	-73	-23,25	
Bygg og anlegg	556	621	666	714	719	739	844	869	868	865	836	758	769	804	869	891	872	944	941	990	154	18,42	
Andre tjenester	376	330	358	336	295	275	258	313	282	250	239	226	192	225	183	217	200	170	206	179	-60	-25,10	
Finans, eiendom, utleie	229	259	255	242	242	243	254	263	253	253	263	270	253	241	216	187	160	193	196	152	-111	-42,21	
Forretnings tjenester	296	447	454	517	548	538	544	568	529	475	360	373	348	376	393	375	429	447	409	362	22	6,11	
Transport	557	564	659	637	421	442	451	451	450	417	412	448	470	453	471	448	456	424	435	436	24	5,83	
Helsetjenester	633	623	480	539	524	525	530	550	600	569	509	502	467	491	503	454	445	435	444	465	-44	-8,64	
Barnehager og undervisning	28	41	168	199	227	271	298	339	292	354	406	427	424	406	432	429	449	462	472	465	59	14,53	
Utleie av arbeidskraft	15	36	34	31	61	66	128	172	175	126	87	31	29	22	24	18	34	33	27	37	-50	-57,47	
Regional	3 072	3 265	3 419	3 533	3 371	3 412	3 617	3 818	3 747	3 625	3 426	3 347	3 235	3 287	3 354	3 275	3 285	3 357	3 373	3 347	-79	-2,31	
Privat	8 376	8 477	8 663	8 581	8 272	8 434	8 837	9 310	9 213	8 829	8 571	8 570	8 495	8 482	8 684	8 259	8 272	8 422	8 560	8 328	-243	-2,84	
Kommune	2 246	2 303	2 350	2 182	2 189	2 229	2 242	2 046	2 215	2 320	2 444	2 544	2 522	2 543	2 496	2 483	2 514	2 559	2 567	2 622	178	7,28	
Fylke	577	588	267	327	273	269	261	298	284	277	280	282	268	266	281	271	266	258	265	277	-3	-1,07	
Stat	699	673	930	927	790	821	832	890	842	1 010	1 228	1 386	1 308	1 340	1 381	1 297	1 309	1 326	1 339	1 372	144	11,73	
Offentlig	3 622	3 564	3 547	3 436	3 252	3 319	3 335	3 224	3 341	3 607	3 952	4 162	4 098	4 149	4 158	4 051	4 079	4 143	4 171	4 271	319	8,07	
Total	11 898	12 041	12 210	12 017	11 624	11 753	12 172	12 534	12 554	12 436	12 523	12 732	12 593	12 631	12 842	12 310	12 351	12 565	12 731	12 599	76	0,61	

I en lang periode har i overkant av 3 prosent av arbeidsstyrken i Halden vært arbeidsledige. Dette er normalt for et samfunn og vanskelig å redusere vesentlig. Utfordringen for Halden, og for regionen generelt, er at en stor del av befolkningen står utenfor arbeidsmarkedet. Dette er en utfordring som ikke kun kan påvirkes ved at det skapes nye arbeidsplasser. Her snakker vi om større samfunnsmessige utfordringer innen folkehelse.

Mobiliteten i befolkningen øker. Bedre veier og bedre kollektivtransport gjør at det er lettere å pendle innenfor et bo- og arbeidsmarked i Søndre Viken og nabokommunene på svensk side. Pendling ut av regionen, i hovedsak til Oslo, kan ses som et symptom på at det ikke finnes nok attraktive arbeidsplasser i regionen.

AREMARK

Aremark kommune deltar aktivt i nærings samarbeidet i Søndre Viken næringsregion, på lik linje som Halden kommune. Det regionale samarbeidet har utviklet seg til å bli spesielt viktig under pandemien, med erfaringsutveksling, bred faglig kompetanse og bistand til å løse ulike oppgaver.

Aremark kommune ble invitert til å få utarbeidet en SWOT-analyse i samarbeidet med Halden kommune.

SWOT-analysen for Aremark viser følgende fremtidige næringsmuligheter:

- Utnytte geografisk plassering
- Utvikle jord- og skogbruk med tilleggsnæringer
- Utvikle reise- og opplevelsestilbudet
- Etablere seg som en god bostedskommune

SWOT-analysen for Aremark viser følgende fremtidige trusler:

- Lite eierengasjement
- Manglende engasjement og oppfølging fra kommunen
- Ikke noe utviklingsmiljø, nettverk
- Ingen tradisjon for næringsutvikling

Aremark og Halden kommune har på en rekke områder et ekstra nært samarbeid. Dette vil også være naturlig på næringsområdet. Mange beboere i Aremark arbeider i Halden. Det er spesielt viktig for Aremark, pga. beliggenhet og størrelse, å være oppmerksom på stedsbasert næringsutvikling. Det betyr at kommunen, i samarbeid med Halden, legger til rette for at de som bor i kommunen starter bedrifter og eller utvikler bedrifter/ideer i Aremark. Alle områder der kommunen kan legge til rette for, og bidra til næringsutvikling i kommunen er viktig. Kommunen skal være en næringsvennlig kommune og strekke seg langt for å yte god service, si ja og bistå der det er mulig.

Aremark kommune har en egen strategiprosess for næringsutvikling. Halden kommune vil bistå Aremark i denne, når Aremark kommune ønsker dette.

Visjon og målsetting

Visjon 2025

Visjonen i Nærings- og sysselsettingsplanen skal være et bilde av den fremtiden Halden kommune søker å skape. Det er en kort formulering som gir et inspirerende bilde av fremtiden. Visjonen er i tråd med Halden kommunes samfunnsplan, og bygger på FNs bærekraftsmål nummer 17.

Halden Kommune skal være Norges mest innovative kommune

Kommuneplanens samfunnsdel 2018 – 2050, gir følgende føringer i næringsutviklingsarbeidet:

Næringslivets egne organer og forskningsrapporter spår at over 40 % av dagens arbeidsplasser forsvinner som følge av denne automatiseringen og digitaliseringen. Hvis dette stemmer vil det i Halden alene bety at 3000 arbeidsplasser innenfor privat sektor er i «spill». Uansett antakelser vil den største utfordringen for Haldensamfunnet være å skape nye arbeidsplasser. Alene og i samarbeid med den Nedre Glommaregionen som er vår største til-pendlingsregion. I første 12års-perioden er utfordringen å få i gang en stor nok mengde nye tiltak, slik at sysselsettingsandelen i befolkningen øker.

Mål – slik vil vi ha det

Det overordnede målet til Halden kommunes nærings- og sysselsettingsplan er å skape forutsetninger for:

Minst 500 nye arbeidsplasser i 2025 og sysselsettingsgrad på 70% i aldersgruppen 20 – 66 år

Med nye arbeidsplasser menes 500 flere sysselsatte fra 2021 til 2025. Det innebærer en økning i ambisjonsnivået, da årlig økning i antall arbeidsplasser har vært på et lavt nivå i Halden. Fra 2010 til 2011 økte antall arbeidsplasser med 209, mens det fra 2018 til 2019 var en nedgang på 132 arbeidsplasser. Totalt fra 2010 til 2019 har det kun vært en økning på 76 arbeidsplasser i Halden, i tillegg har sysselsettingsgraden blitt lavere i perioden.

Antall nye arbeidsplasser er basert på NHOs rapport «Neste trekk - veikartet for fremtidens næringsliv» som viser at Norge må skape 250 000 netto nye arbeidsplasser i privat sektor innen 2030 for å trygge velferden. Dette betyr ca 1 000 netto nye arbeidsplasser i privat sektor i Halden innen 2030.

For å oppnå det langsiktige målet, har fem delmål med strategier blitt formulert.

1. Flere bedrifter ønsker å etablere seg i Halden og Søndre Viken
2. Det skal være attraktivt og forutsigbart å drive næringsvirksomhet i Halden, og eksisterende bedrifter skal ha rom for vekst og utvikling
3. Kommunen, forsknings- og utviklingsmiljøene og næringslivet skal stimuleres til nyskaping, innovasjon og entreprenørskap. Samarbeid om slike prosjekter skal være sentralt.
4. Næringslivet og offentlig sektor skal ha tilgang på relevant kompetanse for morgendagens utfordringer
5. Hele arbeidsstyrken i arbeid

SLIK GJØR VI DET

MÅL 1: HELE ARBEIDSSTYRKEN I ARBEID

Mål 1 har fokus på FNs bærekraftsmål nr. 10, og skal i tillegg bidra til å nå følgende bærekraftsmål:

Utrydde fattigdom. Fattige blir fattigere og rike blir rikere, og dette ser vi også i Norge og i Halden. For å redusere fattigdommen trenger vi en mer rettferdig fordeling av ressursene våre, og vi trenger en bærekraftig økonomisk vekst.

God helse og livskvalitet. Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

God utdanning. Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

Likestilling mellom kjønnene. Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet

Anstendig arbeid og økonomisk vekst. Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

Bærekraftige byer og lokalsamfunn. Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

STRATEGI 1.1 STYRKE TREPARTSSAMARBEIDET

Tiltak 1 - Halden kommune skal tilrettelegge og bidra slik at partene i arbeidslivet samarbeider på tvers av bransjer og mellom privat og offentlig sektor.

For å skape arbeidsplasser og sikre at flest mulig er i jobb, er samarbeidet som skjer i bedriftene hver dag, noe av det aller viktigste vi har. Et velorganisert arbeidsliv med relativt jevnbyrdige maktforhold mellom partene har bidratt til små forskjeller og sikret at bedrifter har opprettholdt konkurranseevnen med utlandet.

STRATEGI 1.2 ØKE SYSSELSETTINGSGRADEN I SAMARBEID MED NAV, HALDEN ARBEID OG VEKST, OG FRIVILLIGE ORGANISASJONER

Tiltak 1 - Halden kommune skal samarbeide nært med NAV, Halden Arbeid og Vekst, og frivillige organisasjoner om tiltak som forebygger utenforskap og bidrar til et fleksibelt og inkluderende arbeidsliv der alle mennesker kan delta, i varierende livssituasjoner og med ulike forutsetninger. Personer med funksjonsnedsettelse må få større muligheter innenfor ordinære virksomheter, i tillegg til egne prosjekter der de kan dekke ulike behov for Haldens befolkning.

Tiltak 2 - Halden kommune og NAV skal samarbeide om å utvikle pilotprosjekter og aktivt søke prosjektmidler.

Tiltak 3 – Halden kommune skal sammen med NAV, aktivt fokusere på jobbspesialister - en metode som gir tett individuell oppfølging for de med støttebehov, slik at de vil både få jobb og beholde jobben.

Tiltak 4 - Halden kommune og NAV vil vise de gode eksemplene overfor bedriftene og media, for å øke andelen bedrifter som bidrar i inkluderingsdugnaden.

Tiltak 5 - Halden kommune og NAV vil styrke informasjonen til bedrifter i Halden om hvilke tiltak som finnes hos NAV.

Tiltak 6 – Samarbeidet mellom Halden kommune og NAV skal i særlig grad forsterkes rundt NAV Halden Aremark sine tre hovedsatsingsområder; Inkluderingsdugnaden, Kvalifisering til fremtidens arbeidsmarked og NAV sin ungdomssatsning.

Tiltak 7 - Det er spesielt viktig å fange opp de ungdommene som avslutter videregående skole. NAV har veiledere i videregående skole og planlegger et prosjekt «Ung Arena» med oppstart i 2022. Dette for å være tilstede på også andre arenaer som ungdom befinner seg på, også på kveldstid og i helger. Ungdom skal ha et tilbud som er skreddersydd det behovet hver enkelt har.

Tiltak 8 – Kommunen som arbeidsgiver skal ta et større ansvar for å gi arbeidstrening for arbeidssøkere.

STRATEGI 1.3 ØKE SYSSELSETTINGSGRADEN BLANT DELER AV INNVANDRERGRUPPEN

Tiltak 1 - Halden kommune vil samarbeide med Svinesundskommittén og svenske kommuner for å lære om hvilke tiltak som prøves ut/fungerer i Sverige, og som kan gjøres i Halden.

Blant de nordiske landene er det Sverige som har den største gruppen ikke-vestlige innvandrere, de høyeste minstelønningene i forhold til landets gjennomsnittslønn, samt den største forskjellen i sysselsettningsnivå blant innvandrere og ikke-innvandrere.

Tiltak 2 - Halden kommune, vil i samarbeid med NAV og Halden kommunale kompetansesenter, utrede muligheten for å kombinere ulike tiltak; språkundervisning, utdannings- og markedspolitiske tiltak. Forskjellige tiltak skal ikke nødvendigvis ses som alternativer, men som supplement.

Sysselsettingsprosenten for innvandrerne i Halden er ca. 15% lavere enn i befolkningen for øvrig. Det er store forskjeller i gruppen arbeidsinnvandring og flyktninger/familieinnvandrere. Det er et ulikt kompetansenivå blant innvandrere. Her står det å beherske det norske språket sentralt.

MÅL 2: FLERE BEDRIFTER OG ANSATTE ØNSKER Å ETABLERE SEG I HALDEN

Mål 2 har fokus på FNs bærekraftsmål nr. 8, men skal i tillegg bidra til å nå følgende bærekraftsmål:

Bærekraftige byer og lokalsamfunn. Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

STRATEGI 2.1 SIKRE AREALER TIL NYE BEDRIFTER OG BOLIGER

Nasjonale og regionale føringer krever at man ikke bruker mer areal framover. Arealplanen legger opp til en økt fortetting av eksisterende næringsarealer.

Tiltak 1 - Gjennom arbeidet med ny arealplan vil Halden kommune inkludere nye næringsarealer

Tiltak 2 – Det tillates ikke omdisponering av eksisterende næringsområder til boligformål. Det gjelder egne bestemmelser innenfor sentrumsplanen.

Tiltak 3 - Det legges til rette for utvidelse mot øst for industriområdet til Norske Skog Saugbrugs, og et næringsområde til en eventuell batterifabrikk, samt tilrettelegging av et masseuttak for å sikre tilgang til byggeråstoff.

Tiltak 4 - Kommunen vil stimulere til at grunneiere samarbeider om økt utnyttelse av næringsarealene. Det kan være aktuelt å programmere næringsarealer slik at rett bedrift blir liggende på rett sted. På den måten kan man legge til rette for at det blir satt av plass til nye bedrifter som passer inn i et allerede etablert miljø. Synergier kan høstes.

Tiltak 5 - Halden kommune vil profilere at det er lave oppstartskostnader ved å etablere seg i Halden, med lavere pris på næringseiendom.

Tiltak 6 - Halden kommune vil være en pådriver for at det skal være byggeklare næringstomter i Halden, og jobbe aktivt for å bruke kortere tid på å regulere og klargjøre.

Tiltak 7 - Halden kommune skal aktivt utvikle stasjonsområdet som et knutepunkt i samarbeid med Bane Nor eiendom.

Tiltak 8 – I Halden kommune skal det være et godt tilbud av bo-muligheter. Det skal finnes tomter for de som vil bygge selv, tilbud av nybygde hus og leiligheter i tillegg til dagens boliger.

STRATEGI 2.2 VÆRE EN AKTIV PÅDRIVER FOR NÆRINGSUTVIKLING SOM EN DEL AV OSLOREGIONEN

Tiltak 1 - Halden fortsetter som en aktiv part i utviklingen av Osloregionen sammen med Søndre Viken næringsregion.

Osloregionen er en viktig arena for næringsutvikling. Det er i samarbeid med Oslo kommune og kommunene rundt Oslo at man kan skape større prosjekter som blir synlig både nasjonalt og internasjonalt.

STRATEGI 2.3 AKTIVT SØKE ETABLERING AV STATLIGE ARBEIDSPLASSE

Tiltak 1 - Kommunen vil intensivere arbeidet med å tiltrekke seg statlige arbeidsplasser ved bla. Høgskolen i Østfold, Norsk Nukleær Dekommisjonering, Østfold Tingrett og Statens strålevern. Det etableres en egen arbeidsgruppe for dette arbeidet.

Det handler om å være i tettere dialog med departementer og direktorater for å synliggjøre kompetanse og nettverk som gjør det attraktivt å legge statlige arbeidsplasser til Halden. Man må velge ut enkelte fagområder regionen er sterk på.

Tiltak 2 - Kommunen vil være aktiv i et regionalt prosjekt om å øke antall statlige og fylkeskommunale arbeidsplasser lokalt og regionalt. Eksempler er Halden fengsel og Norsk nukleær dekomisjonering.

STRATEGI 2.4 AKTIVT JOBBE FOR Å BLI EN ENDA MER ATTRAKTIV KOMMUNE

Tiltak 1 - Halden kommune jobber med tiltak for å skape aktivitet i sentrum og fylle tomme lokaler.

Tiltak 2 - Halden kommune fortsetter arbeidet med å videreutvikle aksene Storgata, "kulturkvartalet", elvepromenaden og festningen til et attraktivt sentrum for gående og syklende.

Tiltak 3 - Halden kommune bidrar til å skape kulturarrangement og handelsarrangement som trekker folk til sentrum.

Tiltak 4 - Halden kommune skal jobbe for å ha mangfold og variasjon av idrettsanlegg. Det skal tilrettelegges for å dekke både bredden og toppidrettens behov gjennom anleggsutbyggingen.

Tiltak 5 - Halden kommune skal i løpet av planperioden bli nominert til «Attraktiv by - Statens pris for bærekraftig by- og stedsutvikling.» Prisen belønner planlegging og gjennomføring av bærekraftig by- og stedsutvikling med høy kvalitet.

STRATEGI 2.5 FJERN-ARBEID

Tiltak 1 – Kommunen legger til rette for fjern-arbeid med felles kontorlandskap for ansatte i bedrifter som holder til i andre byer.

MÅL 3: DET SKAL VÆRE ATTRAKTIVT OG FORUTSIGBART Å DRIVE NÆRINGSVIRKSOMHET I HALDEN, OG EKSISTERENDE BEDRIFTER FINNER ROM FOR VEKST OG UTVIKLING

Mål 3 har fokus på FNs bærekraftsmål nr. 11, og skal i tillegg bidra til å nå følgende bærekraftsmål:

Anstendig arbeid og økonomisk vekst. Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

Industri, innovasjon og infrastruktur. Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon.

STRATEGI 3.1 LEGGE TIL RETTE FOR EKSISTERENDE BEDRIFTER

Tiltak 1 - Halden kommune skal sikre at bedrifter ikke flytter ut av kommunen fordi de ikke finner rom for ekspansjon. Kommunen har lagt ned et arbeid i å få nye næringsarealer inn i arealplanen. Neste skritt er å bidra til at grunneierne detaljregulerer og tilrettelegger slik at tomtene er byggeklare.

Tiltak 2 – Det skal legges til rette for videreutvikling av Haldens viktige industriarv. Halden har mange store bedrifter og ca. 18% av de sysselsatte i Halden er ansatt innen industri. Kunnskap om industriproduksjon er en styrke i dagens samfunn.

Tiltak 3 - Halden kommune skal bidra til at industribedriftene i byen danner grunnlag for mer tjenesteyting rundt industrien gjennom bl.a. å aktivt skape møteplasser og dele relevant informasjon.

Tiltak 4 - Sørge for at bedrifter i Halden får informasjon om muligheter for å innhente privat eller offentlig vekstkapital, både i Norge og internasjonalt.

Tiltak 5 - Halden kommune skal jobbe for positiv omtale av Halden-bedrifter både i kommunens egne kanaler og gjennom eksterne kanaler.

Tiltak 6 - Halden kommune deltar i samarbeidsprosjekter med lokalt næringsliv som f.eks. IFE, Norsk nukleær dekommisjonering, Høgskolen i Østfold, Smart Innovation Norway, Halden Næringsutvikling, Halden Turist og Blender Collective.

Tiltak 7 - Halden kommune jobber aktivt med informasjon og holdningskampanjer for å få Haldensere til å handle i egen by.

STRATEGI 3.2. LEGGE TIL RETTE FOR INFRASTRUKTUR MED GOD KAPASITET SOM VEI, HAVN, JERNBANEBADE, TILGANG TIL FLYPLASS, VANN OG AVLØP OG IOT (INTERNET OF THINGS)

Tiltak 1 – Halden kommune skal legge til rette for infrastruktur for næringslivet.

Dette arbeidet gjøres i samarbeid med Halden næringsutvikling, for å skape bedre rammebetingelser for næringslivet. Et eksempel gjelder Nexans. For å transportere de tyngste og lengste kablene ut fra Nexans, må skipene gjennom Ringdalsfjorden. Fjorden har tre undersjøiske terskler. Høyden på disse må reduseres med ca. 4 meter i farledens bredde. Slik situasjonen er i dag, hindres inn- og utseiling for større skip som skal hente produkter, og dette utgjør en konkurransehemmende faktor for bedriften. Halden kommune skal intensivere arbeidet mot myndighetene i Norge og Sverige slik at det skjer en reduksjon av de tre tersklene i fjorden.

Andre tiltak kan være utvikling av kontorer for gründerbedrifter, bedre tilgang til parkering- og ladestasjoner for elbil samt bedre telefon- og internettdekning.

Tiltak 2 - Halden kommune skal jobbe for et bedre kollektivtilbud, spesielt til/fra Høgskolen i Østfold, Strømstad kommune, kommunene i Søndre Viken og til/fra Sykeshuset Østfold (Kalnes).

Tiltak 3 - Halden kommune skal jobbe for et bedre jernbanetilbud til og fra Halden.

Tiltak 4 – Halden kommune skal jobbe for langdistansebusser (til blant annet Oslo, Göteborg og København) stopper på Svinesundsparken, og at busser fra Halden sentrum til Svinesundsparken

korresponderer med disse. Muligheten for etablering av pendlerparkering i tilknytning til Svinesundparken/E6 vurderes.

STRATEGI 3.3 VIDEREUTVIKLE SAMARBEIDET MED HALDEN NÆRINGSUTVIKLING

Tiltak 1 - Samarbeidet mellom Halden kommune og Halden næringsutvikling videreutvikles og styrkes.

Samarbeidet med Haldens næringsliv er verdifullt. Halden næringsutvikling ble opprettet i 2019 som en videreføring av Halden næringsråd. Dialogen med næringslivet er noe av det viktigste kommunen gjør for å framstå som en næringsaktiv og attraktiv kommune for næringslivet.

Tiltak 2 - Halden kommune skal i samarbeid med Halden Næringsutvikling aktivt oppsøke nye bedrifter og tilflyttere med informasjon og velkomstpakke.

Tiltak 3 - Halden kommune skal i samarbeid med Halden Næringsutvikling fasilitere møteplasser for næringslivet, samt informere om andres møteplasser.

STRATEGI 3.4 STYRKE SAMARBEIDET OM NÆRINGSUTVIKLING I SØNDRE VIKEN OG MED SVINESUNDSKOMMITTÉN

Tiltak 1 - Halden kommune deltar aktivt i arbeidet og skal styrke samarbeidet med kommunene Søndre Viken.

Det regionale nærings samarbeidet er viktig, og det er i dag et kollegium med bred kompetanse og erfaring som arbeider aktivt for å styrke Søndre Viken som næringsregion. Det utarbeides årlige budsjetter og handlingsplaner for samarbeidet. Næringsforeninger og andre samlende virksomheter blir invitert inn i samarbeidet. Dette skal fremme samarbeid framfor konkurranse og legge til rette for store prosjekter som hver enkelt kommune er for liten til å gjøre alene.

Tiltak 2 - Halden kommune skal ha et nært samarbeid med Svinesundskommittén og de svenske grensekommunene.

Svinesundskommittén er et politisk samarbeid mellom svenske og norske kommuner, Viken fylkeskommune og Västra Götalandsregionen. Målet er å skape nye muligheter for næringsutvikling og arbeid i regionen. Svinesundskommittén jobber på oppdrag fra medlemmene og Nordiske ministerrådets samarbeidsprogram for regional utvikling og planlegging. Halden kommune samarbeider med grensekommunene/Svinesundskomiteen om felles prosjekter, næringsutvikling, markedsføring av kulturaktiviteter, utdanning, friluftsliv med kyststien, pilegrimsleden, Svinesund/Iddefjorden med mer for å styrke grenseregionen.

Tiltak 3 - Halden kommune vil være en pådriver for at det utvikles gode statistikker mellom Norge og Sverige.

Det er mangel på faktakunnskap om næringsutvikling mellom Sverige og Norge, da det benyttes ulike målemetoder i Sverige og Norge. Dette er verdifull kunnskap som skal bli satt i system.

STRATEGI 3.5 GOD SERVICE OG EFFEKTIV BEHANDLING FOR NÆRINGSLIVET

Tiltak 1 - Halden kommunes arbeid skal kjennetegnes av effektiv og forutsigbar behandling, og næringslivet skal oppleve løsningsorientert rådgivning med god service. Alle skal være velkomne med et godt vertskap og med en opplevelse om at kommunen ønsker å hjelpe.

Tiltak 2 - Halden kommune skal aktivt tilrettelegge for at lokale tilbydere kan gi tilbud på kommunale anskaffelser, f.eks. med innovative anskaffelser, dele tilbudet i mindre oppdrag, innovasjonskontrakter, kreve miljøvennlige alternativer (f.eks. kort transport), lokale lærlinger osv.

Tiltak 3 - Halden kommune skal aktivt informere om muligheter innenfor Plan- og bygningsloven, og være næringsvennlige der det er mulig (det betyr at målsettingen om å øke sysselsettingen/skape arbeidsplasser skal ha høy prioritet).

Tiltak 4 - Kommunen tilrettelegger for sentrumshandel. Halden kommune fortsetter satsingen på Smart City bildeling og sykkelutleie.

Tiltak 5 - Halden kommune skal i planperioden bli nominert av NHO og KS til årets vertskommune for næringsutvikling.

STRATEGI 3.6 VIDEREUTVIKLE ARRANGEMENTSBYEN HALDEN

Tiltak 1 – Halden kommune skal styrke og videreutvikle «arrangementsbyen Halden.»

Halden har tatt en posisjon som arrangementsby som man kan bygge videre på ved å videreutvikle Fredriksten festning som internasjonal kulturarena, tilrettelegge for store arrangement, ta i bruk ledige industrilokaler og verksteder –, kunst, film, TV, lyd, lys, scene, spesialleveranser for sveising, stål, lakking, mv og utnytte praktisk kompetanse hos små- og mellomstore virksomheter og miljøer. For Halden er det viktig å synliggjøre kreativitet og samarbeid. Å spille hverandre gode krever bevisst og målrettet arbeid. Det er viktig å ta utgangspunkt hvor Halden allerede er god fra de store nasjonale arrangement med tilhørende underleveranser til dedikerte leveranser av produkter som krever spesialkompetanse.

Tiltak 2 - Halden skal bli Norges enkleste by for gjennomføring av større bærekraftige arrangement.

Gjennom ny bruk av produkter, infrastruktur og tjenester skal Halden tiltrekke profesjonelle arrangører. Dette skal realiseres gjennom:

- kvalitetssikret og samordnet planlegging, organisering, bemanning, styring og kontroll
- kreativitet i struktur og faglig utførelse av aktiviteter og prosesser
- utvikling og utnyttelse av spesialkompetanse og eksisterende infrastruktur som bygg, anlegg, mm. i hele regionen

- samarbeid og samordning mellom besøksnæringen, frivillige organisasjoner, privat næringsliv, Halden kommune, Søndre Viken næringsregion, Viken fylkeskommune, Halden videregående skole og Høgskolen i Østfold.

Tiltak 3 - Halden kommune jobber for bedre kulturarenaer, tilpassede scener, egnede øvings- og produksjonslokaler for å få flere arbeidsplasser innen kulturnæring.

Tiltak 4 – Halden kommune skal bidra til næringsutvikling i tilknytning til Gjellestadskipet.

MÅL 4: KOMMUNEN; FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSMILJØENE OG NÆRINGSLIV SKAL STIMULERES TIL NYSKAPING, INNOVASJON OG ENTREPRENØRSKAP. SAMARBEID OM SLIKE PROSJEKTER SKAL VÆRE SENTRALT.

Mål 4 har fokus på FNs bærekraftsmål nr. 9, og skal i tillegg bidra til å nå følgende bærekraftsmål:

Rent vann og gode sanitærforhold. Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle.

Ren energi til alle. Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris for alle.

Ansvarlig forbruk og produksjon. Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre

Stoppe klimaendringene. Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Livet i havet. Bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.

Livet på land. Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

STRATEGI 4.1 STØTTE OPP OM NÆRINGSKLYNGER SOM ER I POSITIV UTVIKLING OG MILJØER SOM TILTREKKER SEG GRÜNDERE

Tiltak 1 - Halden kommune skal være en aktiv pådriver til at det bygges varige kompetansemiljøer.

Det finnes en rekke spennende næringsklynger og bedriftsnettverk å bygge videre på. Nettverkene er ofte regionale, nasjonale og noen også internasjonale (som f.eks. AI-klyngen). Kommunen deltar aktivt i flere av nettverkene for å stimulere til vekst og bidra rent praktisk i det daglige arbeidet. Kommunen stimulerer også nettverkene finansielt ved å støtte opp om søknader.

Tiltak 2 - Halden kommune skal støtte opp under utviklingen av start-up og scale-up miljøer.

Det er flere spennende start-up- og scale-up-miljøer som etablerer seg i byen. Dette har medført at flere gründere har etablert seg. Satsingen på Drivhuset har også medført at studenter ved Høgskolen i Østfold har etablert nye innovative selskaper, i tillegg til gjennom Smart Innovation Norway og Blender Collective. Kommunen ønsker å fortsette å støtte opp om denne utviklingen. Halden kommune skal støtte oppunder oppstartsmiljøer som f. eks Smart Innovation Norway, Blender Collective, Næringshagen og Drivhuset. Oppstartsbedrifter kanaliseres til riktig oppstartsmiljø slik at de får veiledning, nettverk og hjelp i startfasen. Kommunen bidrar til god ressursutnyttelse og samordning.

Tiltak 3 - Halden kommune skal legge til rette for og prioritere å delta på gode og faste møteplasser i næringsklynger og med ledelsen på Høgskolen i Østfold for å avdekke muligheter for samarbeid.

Tiltak 4 – Halden kommune skal tilrettelegge for at oppstartsbedrifter får tilgang til kontor plasser i et miljø hvor man kan dele erfaringer og lære av hverandre.

Tiltak 5 – Halden kommune skal samarbeide om oppstarten av et nytt regionalt næringsfond som skal investere i først og fremst lokale og regionale bedrifter, for å sikre vekstmuligheter.

En av hovedutfordringene for spesielt gründere og bedrifter med vekstambisjoner i Halden, er tilgang på kapital. Ambisjonen er at fondet etableres i og styres fra Halden, noe som også gjør at verdiskapningen først og fremst vil skje lokalt og regionalt.

STRATEGI 4.2 BLI NORGES MEST INNOVATIVE KOMMUNE GJENNOM SAMARBEIDET «MY DIGITAL CITY»

My Digital City skal bli den nye store forskningssatsningen på digital transformasjon av samfunnet, hvor innbyggerinvolvering og bærekraft skal være en integrert del av et åpent økosystem for samskaping, innovasjon og kompetanseutvikling. De strategiske målene, aktivitetene og forventede effekter av My Digital City skal samsvare med Horisont Europa sitt oppdrag: klimanøytrale og smarte byer (2021-2027), slik at My Digital City kan delta i det europeiske samarbeidet og innovasjonsøkosystemet, som skal sikre et nullutslipps- og innbyggerfokusert samfunn. Sentralt i My Digital City står etableringen av et datamarked, hvor hovedformålet er å kunne dele data fra den «smarte byen», basert på GDPR prinsipper og en styringsmodell for data.

Tiltak 1 – Halden kommune skal aktivt jobbe for at My Digital City skal bli den nye store forskningssatsningen, hvor innbyggerinvolvering, og bærekraft skal være en integrert del av et åpent økosystem for samskaping, innovasjon og kompetanseutvikling.

My Digital City vil starte med sterk lokal forankring for deretter å dele erfaringer, resultater, metodikk og digital infrastruktur regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Tiltak 2 – Halden kommune skal tilrettelegge for at My Digital City skal integrere basis- og anvendt forskning med innovasjonsprosesser, der innbyggeren står sentralt sammen med kommune og næringsliv for å realisere tjenester som også ivaretar FNs bærekraftighetsmål.

My Digital City vil fokusere på følgende tverrfaglige strategiske områder i den digitale transformasjonen; (1) Innbyggerinvolvering, (2) Bærekraft, (3) Sosiale forhold og inkludering, (4) Utdannelse og utvikling av kapabiliteter, (5) Pilotering av innovasjon og resultater fra FoU prosjekter, (6) Digital infrastruktur, (7) Personvern, sikkerhet og beredskap, (8) FoU, (9) Næringsliv og (10) Innovasjon og nye tjenester.

Tiltak 3 – Halden kommune skal være en pådriver for etableringen av et datamarked, hvor hovedformålet er å kunne dele data fra den «smarte byen».

Datamarkedet blir tilgjengelig for bl.a. undervisning i de ulike delene av utdanningssystemet, til FoU-prosjekter, til innovasjon/produktutvikling for start-ups og næringsliv, samt for innovativt tjenestedesign og innbyggerinvolvering i offentlig sektor. Det er behov for å forstå hvordan en helhetlig utnyttelse av store informasjonsressurser på tvers av dagens siloer (fagsystemer, økonomisystemer, sensorleverandører, innbyggernes egne data osv.), kan bidra til å skape samfunnsnytte, transparens i kommunale prosesser, innovasjon og verdiskapning for næringslivet eller et mer motiverende og inkluderende undervisningsopplegg.

Tiltak 4 – Kommunen skal tilrettelegge for at My Digital City gjennom sitt langsiktige program og strategiske retning skal bidra til å nå viktige samfunns mål og skal finansieres av ulike finansieringskilder (NFR, Regionale forskningsfond, Innovasjon Norge, EU, næringslivet osv.).

My Digital City er et samarbeid mellom IFE, Høgskolen i Østfold, Smart Innovation Norway, eSmart Systems, Halden Næringsutvikling og Halden kommune.

STRATEGI 4.3 FOKUS PÅ DET GRØNNE SKIFTET, SIRKULÆRØKONOMI OG MULIGHETENE INNEN LANDBRUK OG SKOGSNÆRINGEN

Tiltak 1 - Halden kommune skal fokusere på bærekraftig næringsutvikling.

Arbeidet med miljømessig bærekraft skal kombineres med økonomisk og sosial bærekraft. Club of Rome¹ har i sine analyser antydnet at det kan bli 40.000 nye arbeidsplasser innenfor området «det grønne skiftet» i Norge. Det er viktig at Halden og regionen får sin andel av dette. Regionen har allerede mange bedrifter som har jobbet lenge med industriell symbiose og sirkulærøkonomi. Den industrielle symbiosen på Øra med Norsk senter for sirkulærøkonomi er spesiell i et nasjonalt perspektiv og bedrifter som Borregaard i Sarpsborg og Norske Skog i Halden leder også an i det

¹ <http://www.clubofrome.org>

grønne skiftet. Dette er konkurransefortrinn som man må utnytte. Kommunen vil derfor være en aktiv part som skal stimulere bedriftene til å være i forkant av utviklingen.

Tiltak 2 - Halden kommune vil bidra til å øke bruk av skogen som råvare og ressurs.

Tiltak 3 - Landbruksavdelingen i Halden kommune vil gå aktivt ut med informasjon og veiledning om virkemiddelapparatet.

Tiltak 4 - Halden kommune vil fokusere på å utforske potensialet for bedre utnyttelse av trevirke og hvordan dette kan bidra til næringsutvikling i Halden og regionen.

Tiltak 5 - Halden kommune vil være en aktiv pådriver for etableringen av større produksjon av massivtre.

Tiltak 6 - Halden kommune vil aktivt bidra og tilrettelegge for at landbruksnæringen skal kunne fokusere på utviklingen av småskalaproduksjon (f.eks. frukt/grønnsaker).

STRATEGI 4.4 STIMULERE TIL DIGITALISERING AV PRODUKTER OG TJENESTER

Tiltak 1 – Halden kommune skal gjennom Smart City Halden programmet stimulerer både kommunen og næringslivet til å finne nye digitale løsninger som øker tilgjengeligheten på tjenester og reduserer kostnadene.

Kommunen er opptatt av å digitalisere egne produkter og tjenester. I dette arbeidet ønsker man å påvirke leverandørene til å gjøre det samme.

Tiltak 2 - Halden kommune skal være en fremoverlent kommune som det er lett å samarbeide med, og være en attraktiv digitaliseringspartner for næringslivet

Halden kommune har utarbeidet en egen digitaliseringsstrategi og smart city strategi som skal ligge til grunn for kommunens videre arbeid.

Tiltak 3 - Halden kommune skal fokusere på medarbeiderdrevet innovasjon, og vil utvikle metoder for å utnytte kunnskapsressursen i organisasjonen til å fremskaffe nye ideer og om mulig kommersialisere disse på en måte som øker sysselsettingsgraden i Halden.

STRATEGI 4.5 STYRKE SAMARBEIDET MELLOM BESØKSNÆRING OG DESTINASJONSUTVIKLING

Tiltak 1 – Halden kommune skal styrke besøksnæringen og Halden som turistdestinasjon.

Besøksnæringen (opplevelser, handel, overnatting, servering og transport) står for mer enn 1600 arbeidsplasser i Halden. Det er en viktig næring for byen og mange ungdommers første møte med arbeidslivet. Samtidig møter næringen store utfordringer i sterk konkurranse fra utlandet og nettbutikker. Kommunen vil utarbeide en arrangementsstrategi som skal styrke kommunens evne til

å samarbeide om utviklingen av større arrangement. Kommunen støtter utviklingen av Halden turist, det regionale samarbeidet for besøksnæringen og Regionalpark Haldenkanalen.

Tiltak 2 – Halden kommune skal bidra til å videreutvikle unike steder i Halden og kvalitetsprodukter og tjenester med fokus på bærekraftig reiseliv.

Bærekraftig reiseliv er å skape et reiseliv og en reiselivsnæring som tar vare på behovene til menneskene som er ute og reiser i dag, uten å skade og ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å reise å se og oppleve det samme.

Det er viktig at Halden kommune tar et aktivt ansvar for å videreutvikle unike steder som f.eks. Fredriksten festning, Svinesund/Iddefjorden, og Gjellestadskipet som besøksmål. I tillegg til å være en god samarbeidspartner når nye ideer oppstår og nye produkter utvikles, f.eks. Via Ferrata i Brekke sluser.

STRATEGI 4.6 STYRKE SAMHANDLINGEN MELLOM KOMMUNEN, LOKALT NÆRINGS LIV, HØGSKOLEN I ØSTFOLD OG NORGES MILJØ- OG BIOVITENSKAPELIGE UNIVERSITET PÅ ÅS (NMBU)

Tiltak 1 - Halden kommune skal bidra til økt samhandling med lokale og regionale aktører. Gjennom bruk av utviklingsavtaler ønsker kommunen å stimulere til innovasjon i lokalt næringsliv.

Kontakten med Høgskolen i Østfold stimuleres gjennom fire satsinger; (1) Attraktiv studentby, (2) en nærmere kontakt mellom høgskolens ledelse og ledelsen i kommunen (3) Gjennom arbeidet med My Digital City, (4) og gjennom videreutvikling av samarbeidet med Drivhuset.

STRATEGI 4.7 VÆRE EN PÅDRIVER FOR VERDISKAPING GJENNOM UTVIKLINGEN AV NORSK NUKLEÆR DEKOMMISJONERING (NND)

Tiltak 1 - Halden kommune skal aktivt bidra og tilrettelegge for verdiskaping og nye arbeidsplasser gjennom arbeidet til NND.

NND skal utvikle de norske atomanleggene og håndtere alt menneskeskapt radioaktivt avfall til det beste for dagens og fremtidige generasjoner.

En av NNDs hovedoppgaver er å etablere en ny infrastruktur for håndtering og permanent oppbevaring av radioaktivt avfall. Dette omfatter å etablere deponikapasitet for alle typer menneskeskapt radioaktivt avfall i Norge, inkludert det brukte atombrenselet, avfall fra dekommisjoneringen av atomanleggene og radioaktive kilder fra medisin, forskning og industri. Anlegget skal være operativt i 100 år med tilsynsplikt i 300 år.

Det vil i prosessene rundt NNDs hovedoppgaver være muligheter for å skape nye arbeidsplasser bl.a. innen kompetanse og dekommisjonering (petroleumsvirksomhet i tillegg til radioaktivt avfall).

MÅL 5: NÆRINGSLIVET OG OFFENTLIG SEKTOR SKAL HA TILGANG PÅ RELEVANT KOMPETANSE FOR MORGENDAGENS UTFORDRINGER

Mål 5 har fokus på FNs bærekraftsmål nr. 4, og skal i tillegg bidra til å nå følgende bærekraftsmål:

Anstendig arbeid og økonomisk vekst. Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

Industri, innovasjon og infrastruktur. Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon

Bærekraftige byer og lokalsamfunn. Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

STRATEGI 5.1 STYRKE SAMARBEIDET MELLOM DET OFFENTLIGE OG NÆRINGSLIVET FOR Å ETABLERE FLERE LÆRLINGPlasser

Tiltak 1 - Halden kommune skal være en pådriver for å øke antall lærlinger i egen organisasjon og i næringslivet.

I den politiske samarbeidsavtalen for 2019-2023 mellom partiene i posisjon setter man målet om at kommunen vil ta ansvar for å sikre tilstrekkelig antall lærlingeplasser i egen regi. Samtidig ønsker kommunen å benytte sin innkjøpsmakt til å kreve at leverandører tar med seg lærlinger i sine leveranser til kommunen.

STRATEGI 5.2 MOTIVERE UNGDOM TIL Å FULLFØRE VIDEREGÅENDE SKOLE OG TA HØYERE UTDANNING – HINDRE DROP-OUT

Tiltak 1 – Halden kommune videreutvikler og styrker prosjektet «Kunnskap i sentrum»

Mange unge fullfører ikke videregående skole og tar dermed ikke høyere utdanning. Mange unge har liten eller ingen erfaring med arbeidslivet. Kommunen har opprettet prosjektet «Kunnskap i sentrum,» som er et bredt samarbeid med bl.a. næringslivet, Ungt Entreprenørskap og NAV, for å stimulere ungdommen til å ta utdanning ved bl.a. å synliggjøre hvilke jobber man kan få og hvordan dette kan bidra til et godt liv.

Tiltak 2 - Halden kommune skal inkludere barn og unge i næringsutviklingen, først og fremst gjennom systematisk arbeid med Ungt Entreprenørskap i alle barne- og ungdomsskolene, og som tilrettelegger for samarbeid mellom skoler og næringslivet.

Tiltak 3 - Halden kommune skal jobbe aktivt for å redusere drop-out fra videregående, høyskole og arbeidslivet i samarbeid med bl.a. Halden videregående skole, NAV, Ungt Entreprenørskap, Halden næringsutvikling og frivillige organisasjoner.

STRATEGI 5.3 UTVIKLE ET TRANSPORTSYSTEM SOM GJØR DET LETT Å KOMME TIL OG FRA ARBEIDSPASSER I SØNDRE VIKEN

Tiltak 1 - I samarbeid med Viken fylkeskommunen og nabokommunene vil Halden kommune utvikle bedre veier og lettere framkommelighet for kollektivtransport.

Tiltak 2 - Halden kommune vil utvikle flere sykkelveier og tilrettelegge for gående, fordi dette er transportformer som er bra for miljøet og styrker folkehelsen.

Tiltak 3 - I samarbeid med næringslivet vil kommunen søke å utvikle gode transporttilbud for ansatte i bedriftene.

STRATEGI 5.4 VIDEREUTVIKLE HALDEN SOM STUDENTBY

Tiltak 1 – Halden kommune skal bidra til at Halden videreutvikles som attraktiv studentby

Det er blitt lagt til rette for langt flere studentboliger de siste årene, og flere nybygg er på gang. Halden kommune samarbeider med Fredrikstad kommune og Høgskolen i Østfold om å utvikle begge byene til enda bedre og mer attraktive studentbyer. Det vil bli etablert en egen styringsgruppe for dette arbeidet og utviklingen vil bli overvåket gjennom nasjonale undersøkelser – slik som SHOT-undersøkelsen. Högskolan Väst i Trollhättan, Sverige, er til inspirasjon for samarbeidet.

STRATEGI 5.5 STYRKE KUNNSKAPEN OM, OG FORMIDLINGEN AV KOMPETANSEMILJØER I SØNDRE VIKEN

Tiltak 1 – Halden kommune skal bidra til økt formidling av kompetansmiljøer i Søndre Viken

Det at folk ikke kjenner til hvilken kompetanse som finnes lokalt og regionalt skyldes ofte at man ikke klarer å synliggjøre hva som skjer og hvem som står bak. Halden kommune ønsker derfor å bidra til at formidlingen styrkes.

STRATEGI 5.6 VIDEREUTVIKLE NETTVERK FOR KOMPETANSETILFLYTTERE

Tiltak 1 - Halden kommune skal hjelpe næringslivet med å tiltrekke seg arbeidstakere med spesialisert kompetanse.

Tiltak 2 - Halden kommune skal bidra til å synliggjøre fagmiljøer og fritidsmuligheter, og bidra til å integrere personer med spesialisert kompetanse slik at de blir boende i Halden og/eller i regionen.

Tiltak 3 - Halden kommune skal tilrettelegge for at en internasjonal skole starter opp i Halden.

Bedrifter er avhengig av å rekruttere personer med høy formell kompetanse og som har spesialisering innenfor flere fagfelt. Denne kompetansen er vanskelig å rekruttere lokalt og regionalt. Dette behovet vil øke fremover. I tillegg er det helt nye og endrede behov/krav for å beholde

arbeidstakere med denne kompetansen. En internasjonal skole vil være viktig for å bidra til at familier fra utlandet ønsker å flytte til Halden.

Det er ofte svært tidkrevende og kostbart å rekruttere denne arbeidskraften, og det er desto viktigere at den man ansetter ikke slutter etter kort tid så bedriften må starte rekrutteringen på nytt. Bedriften må selv ta ansvar for å tilrettelegge for nyansatte, og mange har programmer for «onboarding». Imidlertid er det lite samarbeid bedriftene imellom for å synliggjøre fagmiljøer i regionen og fritidstilbud, for å sikre at de ansatte blir værende i bedriften og bosatt i Halden/regionen.

STRATEGI 5.7 VIDEREUTVIKLE EN PRESTASJONSKULTUR I HALDEN

Tiltak 1 - Halden kommune fortsetter samarbeidet med Olympiatoppen og Smart Innovation Norway for å lære av idretten og bygge en prestasjonskultur på tvers av siloer.

Tiltak 2 - Halden kommune satser aktivt på opplæring og utvikling av egne ansatte.

STRATEGI 5.8 BIDRA TIL LIVSLANG LÆRING

Tiltak 1 - Halden kommune skal bidra til livslang læring gjennom samarbeid med bl.a. NAV, HiØ Videre, Fagskolen og Halden videregående skole for å utvikle kurs og kompetansehevende tiltak som treffer på næringslivets behov.

Referanser

1. Lovverk

Det er ikke lovpålagt å ha en næringsplan. Kommunen er ikke tilsynsmyndighet i noen form når det gjelder næringsutvikling. Kommunen kan dog være tilsynsmyndighet i andre situasjoner overfor næringslivet, slik som i regulerings- og byggesaker, miljø og forurensning osv. Arbeidet med næringsutvikling er ikke underlagt noen lovhjemmel.

2. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

De nasjonale forventningene fra 2015 trekker spesielt fram tre hovedtema: Behovet for effektive og gode planprosesser – tidlige avklaringer av mulige konflikter og en god medvirkning; behovet for en bærekraftig areal- og samfunnsutvikling, og behovet for attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder.

Nasjonal næringspolitikk gjenspeiles i stor grad i det oppdraget regjeringen gir til Innovasjon Norge. Oppdraget blir synliggjort i den årlige Innovasjonstalen.

Perspektivmeldingen 2021 drøfter viktige utfordringer for norsk økonomi, for offentlige finanser og for videreføring av de norske velferdsordningene i et langsiktig perspektiv.

Sysselsettingsutvalget skal analysere utviklingen i sysselsettingen i Norge, utviklingen i mottak av inntektssikringsytelser og foreslå tiltak som kan bidra til at flere kommer i arbeid.

Sysselsettingsutvalgets arbeid er delt i to faser. Sysselsettingsutvalgets ekspertgruppe ble oppnevnt 12. januar 2018 for å analysere utviklingen i sysselsetting og mottak av inntektssikring og foreslå tiltak for at flere kommer i arbeid. Ekspertgruppen la fram sine forslag for økt sysselsetting 28. mars 2019 i NOU 2019: 7 Arbeid og inntektssikring. Tiltak for økt sysselsetting. 5. april 2019 ble fagekspertene som deltok i fase én og ledere fra de åtte hovedorganisasjonene på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden i arbeidslivet oppnevnt for fase to av utvalgets arbeid. Med utgangspunkt i forslagene fra ekspertgruppen kom Sysselsettingsutvalget med forslag som kan bidra til at flere kommer i arbeid. NOU 2021: 2 Kompetanse, aktivitet og inntektssikring — Tiltak for økt sysselsetting. Utredningen starter med «Høy sysselsetting er et hovedmål i norsk politikk.»

3. Regionale planer og føringer

Fylkesplan "Østfold mot 2050" omtaler mål, delmål og strategier for verdiskaping og kompetanse og beskriver regionale strategier. Fylkesplanen gir – i likhet med nasjonale føringer – sterke krav til begrenset arealbruk. Planen er også opptatt av at bedriftene ligger på rett sted i forhold til infrastruktur. Planleggingen skal følge det såkalte ABC-prinsippet.

Regional planstrategi 2020 – 2024 «Veien til et bærekraftig Viken.» Regional planstrategi beskriver et fremtidsbilde av hvordan Viken skal se ut i 2030. De fem langsiktige utviklingsmålene handler om hvordan Viken skal bli et bærekraftig samfunn, og hvordan Viken kan bidra til å nå de 17

bærekraftsmålene i agenda 2030.

4. Kommunale planer og føringer

Kommunen har en rekke planer som gir føringer og innspill til næringsplanen. Disse er:

- Planstrategien for Halden kommune 2020-2024
- Kommuneplanens samfunnsdel, 2018 - 2050
- Strategisk næringsplan 2015 – 2020
- Nyskapings- og utviklingsplan 2017 - 2022
- Kommunedelplan kultur 2015 - 2019
- Kommunedelplan Helse og omsorg
- Kommunedelplan oppvekst 2020 - 2032
- Handlingsplan for mangfold og integrering 2017 - 2020
- Anskaffelsesstrategi for Halden kommune

5. Andre referanser

- Club of Rome (<http://www.clubofrome.org>)
- Telemarksforskning: Regionale analyser (www.regionaleanalyser.no)
- NHO: [Neste trekk – veikart for fremtidens næringsliv](#)

